

pretege prilizovat še zdajle, ko sem navaden pisatelj. Ko bom uspešna filmska in televizijska scenaristična zvezda, bo znalo biti prepozno.

Franček Rudolf

NEKAJ TEZ O SLOVENSKIH FILMIH ZA OTROKE IN MLADINO

Ko sem leta 1964 začel pisati filmske zgodbe za Vibo film, je bil otroški oziroma mladinski film izgovor za komercialni film. Ne smemo pozabiti, da je prvega *Kekca* samo na Kitajskem videlo nekaj sto milijonov ljudi. Vse govorjenje o mladinskih filmih je slonelo na načrtih, da se bodo ti filmi vrteli v šolskih predstavah, potem pa bodo prodani po Jugoslaviji in po svetu, posebno pa še v Sovjetsko zvezo. Podobno kot mladinski filmi so tudi partizanski filmi vedno imeli možnost, da jih bodo vrteli po Jugoslaviji in Sovjetski zvezi in bodo prinesli kar lep denar, pokrili več kot deset odstotkov stroškov snemanja. Če seveda ne bo v njih kaj spornega. Zato je nenehno prihajalo do kombinacij vojnih in otroških projektov (*Dolina miru*, *Ne joči*, *Peter*, *Nevidni bataljon*). Režiserji sami so bili prepričani, da v filmih za mlade ne more priti do ideoloških konfliktov, če pa pride, se jim je lažje izogniti. Jugoslavija je nekako pričakovala od slovenskih politikov in s tem od republike Slovenije, da slovenski filmi pač ne bodo drezali v akutna vprašanja. Film dobiva denar od politike, slovenska politika ni bila nikoli preveč samostojna, če je že bila pripravljena tvegati na nekaterih drugih področjih, na področju filma je vedno hotela delovati spravljivo. Nekoč sem sešel vse slovenske filme, ki so pravzaprav zgodovinski. Seveda zgodovinski v smislu obvladane preteklosti. Filma *Pastirci* po Francetu Bevku in *Strici so mi povedali* po Mišku Kranjcu sta si podobna po ključni lastnosti: govorita o oddaljenih časih in nekakšnih drugačnih razmerah. Po letu dvainsedemdeset je politika odločno zahtevala sodobne teme, vendar režiserji niso nasedli. Vedno je lažje shajati z mladimi in njihovimi dovolj pravljičnimi problemi, kot pa narediti družbeno kritične filme, ki bi morda izzivali. Bridke izkušnje so to tezo potrdile.

Hollywoodski filmi so po oblikovni strukturi in logiki narejeni tako, da predšolski otrok lahko sledi zgodbi, seveda ob predpostavki, da česa sploh ne opazi in ne razume. Naj bodo družbene konvencij še tako nepogrešljiva sestavina dramaturških snovanj, so filmi v večini primerov predvsem dostojni. Boj med dobrim in zlim seveda opravičuje pobijanje hudobnih in kdaj pa kdaj tudi žrtev kakšnega dobrega.

Jane Kavčič je spretno kanaliziral sodobnost v dogajanje med otrokom in psom. Podobno Tugo Štiglic in Rajko Ranfl probleme odraslih pač omilita skozi pubertetniška dogajanja. Nič napačnega, pa tudi nič neznačilnega za tisti čas.

Slovenski film je imel vedno probleme s politiko in kadar so ti problemi bili posebno hudi, so se programska telesa zatekala v otroško in mladinsko produkcijo.

Filmi za otroke in mladino so seveda žanr, ki bi moral uspeti, a pričakovani silni uspehi so se dogodili kvečjemu v domačem okolju.

Televizija je nihala med otroško in mladinsko produkcijo in igrami o malem človeku (Marodičeve serije in kasneje Vrtičkarji). Televizija je še bolj kot film izpustila iz rok bistvene priložnosti. Mislil sem, da se Vrtičkarjev ne bo dalo snemati v nedogled in bodo nekoč pripeljali do sprememb na boljše, pa sem se zmotil. Je pač prišel Djuro z Našo malo kliniko.

Današnji film je film mladih režiserjev. Kar pomnim, so pri filmu nakladali o mladih režiserjih. Toda ti mladi so izpostavljeni nesmiselno nizkim filmskim proračunom. Priprave kratko in malo niso usmerjene v osvajanje milijonske publike. Pri Jožetu Galetu, Francetu Štiglicu, Matjažu Klopčiču, Boštjanu Hladniku je to bilo popolnoma in odločno drugače. Zaključek: Slovenski film, kakršnega poznamo, je del kulturne ponudbe, kot na primer opera in gledališče, predstavlja bolj kulturno tradicijo kot organizirano izdelavo tržnih izdelkov, ki naj publiko očarajo in zabavajo in umetniško razsvetlijo in kratkomalo odigrajo vlogo, ki bi jo film naj imel, pa je tudi v Evropi ne zmore več.

Kot večina produkcij v Sloveniji se je film več ali manj odrekel družbeni vlogi. Niti navadne propagande za sistem, državo, jezik, narod ne zmore več.

Tanja Pogačar

SLOVENSKA MLADINSKA KNJIŽEVNOST V PRIREDBAH ZA FILM IN TELEVIZIJO

Seznam

Na seznam so uvrščene priredbe slovenske leposlovne mladinske literature za celovečerne filme ter TV filme in TV nadaljevanke. Podatki za celovečerne filme so zbrani iz navedene literature. Podatki za TV filme in TV nadaljevanke so zbrani v dokumentaciji TV Slovenija in v uredništvu otroških in mladinskih oddaj TV Slovenija. Podatki za bibliografijo so zbrani v arhivu Centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo v Mestni knjižnici Ljubljana, Knjižnici Otona Župančiča. Pri knjigah so upoštevane prve izdaje. Podatke smo zbrali: Aleksander Lavrenčič (dokumentacija TV Slovenija), Lučka Petač (uredništvo otroškega in mladinskega programa TV Slovenija) in Tanja Pogačar.

Risani in lutkovni filmi in oddaje ter gledališke in glasbene priredbe niso upoštevani, saj zbiranje podatkov o zelo velikem številu tovrstnih priredb zahteva več časa, kot ga je bilo na voljo. Bogato zakladnico priredb slovenske mladinske literature, slikanic ter lutkovnih, gledaliških in glasbenih iger za film in za TV oddaje avtorjev, kot so Ela Peroci, Svetlana Makarovič, Kajetan Kovič in drugih, velja čim prej predstaviti. Na tem mestu omenjam nekaj primerov odličnih priredb, kot so prvi slovenski celovečerni barvni lutkovni film Zvezdica Zaspanka (Frane